

ΣΥΡΙΖΑ
ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

Αθήνα, 6 Ιουνίου 2017

ΕΡΩΤΗΣΗ

**Προς τους κ.κ. Υπουργούς:
Διοικητικής Ανασυγκρότησης
Εσωτερικών**

Ψηφιακής Πολιτικής Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης

ΘΕΜΑ: Αναβάθμιση του ψηφιακού τοπίου στη δημόσια διοίκηση με υιοθέτηση ανοιχτών προτύπων

Παγκοσμίως, σε δημόσιους φορείς και μεγάλες πολυεθνικές εταιρίες χρησιμοποιείται ήδη εδώ και χρόνια λογισμικό ανοικτού κώδικα, όχι μόνο για το οικονομικό όφελος, αλλά επίσης για τα σημαντικά τεχνικά πλεονεκτήματα ασφάλειας και ευελιξίας. Στην Ελλάδα αντίθετα, τόσο η κεντρική κυβέρνηση όσο και οι υπηρεσίες του δημόσιου τομέα είναι καθηλωμένες σε πάσης φύσης λογισμικό κλειστού κώδικα, το οποίο μάλιστα, στις πλείστες των περιπτώσεων, είναι εγκατεστημένο και λειτουργεί χωρίς νόμιμη ή ενήμερη άδεια.

Η γενική τάση στις ψηφιακές υποδομές τα τελευταία χρόνια είναι προς την κατεύθυνση χρήσης λογισμικού ανοικτού κώδικα, διαρκώς βελτιούμενου από εκατομμύρια προγραμματιστές, συνήθως σε εθελοντική βάση, ανάμεσά τους μέλη της ακαδημαϊκής και ερευνητικής κοινότητας. Κράτη, περιφέρειες, μεγάλοι δήμοι και υπηρεσίες έχουν στραφεί με επιτυχία στο ανοιχτό λογισμικό, με κύριους στόχους τη μείωση του λειτουργικού κόστους, τη θωράκιση της ασφάλειας¹ και την ανάπτυξη της καινοτομίας.

Χαρακτηριστική είναι εξάλλου η πρακτική πολλών κυβερνήσεων να υιοθετούν ή να παροτρύνουν τη μετάβαση σε ανοιχτό λογισμικό. Στο σύνολο σχεδόν των ευρωπαϊκών χωρών, έχουν αναληφθεί σχετικές προσπάθειες και πρωτοβουλίες. Για παράδειγμα, η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** εξέδωσε το 2017 την αναφορά με

¹ Ενδεικτικό της σημασίας που έχει το ζήτημα της ασφάλειας αποτελεί η πρόσφατη, πολύ σοβαρή μαζική κυβερνοεπίθεση «WannaCry» της 13ης Μαΐου 2017 σε υπολογιστικά συστήματα 99 χωρών. Οι επιθέσεις έγιναν σε λειτουργικά συστήματα κλειστού λογισμικού που δεν είχαν αναβαθμιστεί και έπληξαν δεκάδες χιλιάδες δημόσιες υπηρεσίες, όπως νοσοκομεία, ταχυδρομεία, πανεπιστήμια κ.ά., καθώς επίσης και μεγάλες εταιρίες.

τίτλο «The economic and social impact of software & services on competitiveness and innovation», στην οποία θέτει ως στόχο να καταστεί ακόμα υψηλότερο το (ήδη υψηλό) ποσοστό χρήσης ανοιχτού λογισμικού στο σύνολο των Διευθύνσεων της, καθώς κάτι τέτοιο «ενισχύει την καινοτομία» και την οικονομική ανάπτυξη.

Αντιστοίχως, **στις ΗΠΑ**, με πρόσφατο νόμο (2016), επιβάλλεται ότι ο κώδικας που αναπτύσσεται από τρίτους για όλες τις κρατικές υπηρεσίες θα διατίθεται ως «ανοιχτός». Ο διακηρυγμένος στόχος είναι ακριβώς η μείωση του κόστους, η αποφυγή της πολλαπλής πληρωμής των ίδιων εφαρμογών, η αναβάθμιση του επιπέδου χρηστών και διαχειριστών και η εξάλειψη της εξάρτησης από συγκεκριμένους παραγωγούς λογισμικού.

Η τάση μάλιστα διεθνώς είναι να διαμορφώνεται ενιαία πολιτική σε αυτή την κατεύθυνση. Η **γαλλική κυβέρνηση** εξέδωσε οδηγία το 2012 με την οποία προτρέπει τις κρατικές υπηρεσίες να εξετάζουν τη δυνατότητα χρήσης ανοικτού λογισμικού και να αξιοποιούν τους πόρους που εξοικονομούνται για την ανάπτυξη «κοινοτήτων τεχνολογίας». Ενδεικτική εφαρμογή της οδηγίας είναι η μετάβαση της γαλλικής αστυνομίας (με περισσότερους από 100.000 υπολογιστές και workstations) στο ανοιχτό λογισμικό (ubuntu).

Ακολούθησε η **ιταλική κυβέρνηση** με την ανάλογη οδηγία να δίνεται προτεραιότητα σε ανοικτό λογισμικό για τις δημόσιες υπηρεσίες. Η **Φινλανδία** (χώρα γέννησης του δημιουργού του Linux, Λίνους Τόρβαλντς) χαρακτηρίζεται ως «open source society» για τη γενικότερη ανοικτή ψηφιακή πολιτική της. Μεγάλο μέρος του δημόσιου τομέα της, όλο το σχολικό δίκτυο, οι δημόσιες βιβλιοθήκες κ.λπ., χρησιμοποιούν ανοιχτό λογισμικό.

Το **Ηνωμένο Βασίλειο**, με οδηγία του 2013, ορίζει ότι το ανοικτό λογισμικό πρέπει να αποτελεί την πρώτη επιλογή για όλα τα κυβερνητικά πρότζεκτ. Η οδηγία υιοθετήθηκε μετά τη συγκλονιστική αποκάλυψη ότι έξι εκατομμύρια άδειες για χρήση λογισμικού έμειναν αχρησιμοποίητες, ενώ από το σύνολο των 18,5 εκατομμυρίων πληρωμένων αδειών μόνο 668 μπορούσαν να επαναχρησιμοποιηθούν! Στην **Ισπανία**, 40.000 υπολογιστές σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες της Εξτρεμαδούρα χρησιμοποιούν αποκλειστικά ανοιχτό λογισμικό, ενώ στη **Γερμανία** ο δήμος Μονάχου έχει επίσης υιοθετήσει το ανοιχτό λογισμικό. Η **Ινδία**, χώρα πρωτοπόρος στην ψηφιακή τεχνολογία, εφαρμόζει σε κυβερνητικό επίπεδο πολιτική χρήσης ανοικτού λογισμικού με σκοπό τη *στρατηγική μετατόπιση από την απλή «απόκτηση ενός προϊόντος» στην*

«επένδυση στην καινοτομία».

Ουσιαστικά, οι αναφερθέντες δημόσιοι φορείς ακολουθούν κατά πόδας το παράδειγμα των μεγαλύτερων ιδιωτικών εταιριών του πλανήτη, οι οποίες έχουν κατά την τελευταία πενταετία «χτίσει» την ψηφιακή τους υποδομή σε ελεύθερο και ανοιχτό λογισμικό, με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητάς τους, τη στήριξη της κερδοφορίας τους και τη δημιουργία περιβάλλοντος υψηλής εξειδίκευσης. Εταιρίες με ηγετική θέση στον τομέα τους, όπως ενδεικτικά οι **Walmart, Netflix, eBay, Deutsche Telekom, AT&T, NTT** και άλλες, στηρίζουν την υποδομή τους αποκλειστικά σε ubuntu.

Σε πείσμα των διεθνών αυτών τάσεων, η Ελλάδα, δυστυχώς, δεν έχει κάνει καμία συστηματική προσπάθεια να δημιουργήσει περιβάλλον που να ευνοεί εναλλακτικές λύσεις. Την ίδια στιγμή που τα παραδείγματα στο εξωτερικό πολλαπλασιάζονται, ελληνικά υπουργεία εξακολουθούν να αγοράζουν λογισμικό κλειστού κώδικα που έχει παραχθεί για τις ανάγκες άλλων χωρών και εισάγεται στη χώρα μας απλώς μεταφρασμένο! Βεβαίως, υπάρχουν εξαιρέσεις. Ορισμένες υπηρεσίες, δήμοι κ.λπ. σταδιακά εξετάζουν ή ήδη υλοποιούν σε κάποιο βαθμό τη μετάβαση στο ανοιχτό λογισμικό· σημαντικό βήμα είναι η πρόσφατη πρόταση του Υπουργείου Παιδείας για χρήση ανοικτού λογισμικού στα σχολεία και η διάχυση της εμπειρίας αυτής. Ωστόσο, οι ενέργειες αυτές αφενός είναι σε νηπιακή ηλικία, αφετέρου δεν εντάσσονται στο πλαίσιο μιας κεντρικής πολιτικής.

Η γενική εικόνα, αντιθέτως, είναι άκρως αποθαρρυντική: Σε εκατοντάδες χιλιάδες «δημόσιους» υπολογιστές ανά την επικράτεια, είναι εγκατεστημένα λειτουργικά συστήματα και προγράμματα μερικώς «ενημερωμένα» στις τελευταίες τους εκδόσεις, συχνά μάλιστα για πολύ καιρό εντελώς ανενημέρωτα, καθώς είναι κλειστού κώδικα και είτε έχουν εγκατασταθεί παρονόμως ή νομίμως μεν, όμως με την άδεια χρήσης τους να έχει λήξει και την αναβάθμισή τους να είναι πανάκριβη. Οι συνακόλουθοι κίνδυνοι στην ασφάλεια των δεδομένων είναι τεράστιοι και το «ατύχημα» είναι ζήτημα χρόνου πότε θα συμβεί. Στις περιπτώσεις μάλιστα που η εγκατάσταση των προγραμμάτων δεν έχει γίνει νομίμως, η χρήση τους εγκυμονεί τον κίνδυνο όχι μόνο επιβολής υψηλών προστίμων, αλλά και πειθαρχικών ποινών στους υπεύθυνους διαχείρισης και τους προϊστάμενους των υπηρεσιών, οι οποίοι συνήθως αγνοούν το ζήτημα ή απλώς αδιαφορούν γι' αυτό.

Επιπλέον, το πάσης φύσης προσφερόμενο λογισμικό κλειστού κώδικα κρατά **δέσμιες** τις υπηρεσίες σε συγκεκριμένο κάθε φορά προμηθευτή, εμποδίζοντας τον ελεύθερο ανταγωνισμό και εκτοπίζοντας από την αγορά μικρές και μεσαίες

επιχειρήσεις. Είναι λ.χ. συχνές οι περιπτώσεις κατά τις οποίες εταιρίες προσφέρουν «δωρεάν» ή με πολύ μικρό κόστος λογισμικό σε δημόσιους φορείς ή ΟΤΑ με στόχο να αποκτήσουν κατόπιν έναντι των υπολοίπων ανταγωνιστών **αθέμιτο πλεονέκτημα** στη «συντήρηση» (διαχείριση) και αναβάθμιση ή επέκταση της συγκεκριμένης εφαρμογής (οικονομικής διαχείρισης, αρχείου, πρωτοκόλλου, ιστοσελίδας κ.λπ.)

Επιτακτικός είναι συνεπώς ο επανασχεδιασμός της δημόσιας διοίκησης στον τομέα, καθώς είναι βέβαιο ότι θα αποβεί στρατηγικής σημασίας για την εθνική οικονομία. Διότι το όφελος δεν θα είναι μόνο η πρωτογενής εξοικονόμηση πόρων, αλλά **η μεγάλη για τη χώρα προστιθέμενη αξία σε ΑΕΠ και η καινοτομία που θα προκύψει χάρη στην εργασία που θα ανατεθεί σε εγχώριες επιχειρήσεις οι οποίες απασχολούν μηχανικούς, προγραμματιστές και σχεδιαστές.** Αντί να εισάγεται το λογισμικό έτοιμο και με ακριβές προμήθειες, θα μπορούσε να παράγεται εδώ, δίνοντας δουλειά σε *σημαντικό αριθμό ταλαντούχων άνεργων νέων επιστημόνων, περιορίζοντας έτσι το ελληνικό brain drain.* Υπάρχουν στην χώρα μεγάλες επιχειρήσεις logistics στα όρια της πτώχευσης που θα μπορούσαν να λειτουργήσουν πιλοτικά στην αλλαγή παραδείγματος.

Ανακεφαλαιώνοντας, ως αποτέλεσμα της κατάστασης που περιγράφεται παραπάνω:

(α) δημόσιο, ΝΠΔΔ και ΟΤΑ δαπανούν μεγάλα ποσά για λειτουργικά συστήματα και εφαρμογές συχνά υποδεέστερες άλλων ελεύθερου και ανοιχτού κώδικα

(β) οι φορείς που χρησιμοποιούν κλειστό και ιδιοταγές λογισμικό παραμένουν συνήθως **εγκλωβισμένοι** σε κώδικα που δεν ελέγχουν και δεν μπορούν να βελτιώσουν. Ως εκ τούτου, εξαρτώνται από συγκεκριμένους προμηθευτές για τη διαχείριση και αναβάθμισή του

(γ) ημιτελείς αναβαθμίσεις και εγκαταλελειμμένα στην τύχη τους (χωρίς νόμιμη άδεια) λογισμικά συνιστούν **απειλή για την ασφάλεια** δεδομένων των υπηρεσιών, ενώ την ίδια στιγμή ελλοχεύει ο κίνδυνος επιβολής προστίμων για παράνομη χρήση

(δ) οι διαχειριστές των συστημάτων περιορίζονται σε τυπικές εργασίες **χαμηλής εξειδίκευσης,** με αποτέλεσμα το δημόσιο ουσιαστικά να «αποξενώνεται» από την ψηφιακή περιουσία του

(ε) επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ελληνική αγορά και δημιουργούν ή/και υποστηρίζουν λογισμικό ανοιχτού κώδικα έχουν σοβαρό **ανταγωνιστικό**

μειονέκτημα στο πλαίσιο διαγωνισμών. Οι σχετικές διαδικασίες μόνο κατ' όνομα είναι «ανοιχτές σε όλους», αφού οι μεταπωλητές ήδη εγκατεστημένου λογισμικού κλειστού κώδικα «προηγούνται» στην τεχνική αξιολόγηση, όχι λόγω ποιότητας του προϊόντος, αλλά λόγω απροθυμίας και δυσκολίας αντικατάστασής του

Επισημαίνεται ότι η κατάσταση δεν είναι πάντοτε καλύτερη στον ιδιωτικό τομέα, αφού οι αναφερθείσες «ασθένειες» του λογισμικού ταλαιπωρούν επίσης μεγάλο ποσοστό των ιδιωτικών επιχειρήσεων, με μεγάλο και πάλι κόστος για την ανταγωνιστικότητα της εθνικής οικονομίας.

Ορισμένες ενέργειες που θα μπορούσαν να δρομολογηθούν:

- Η σταδιακή υιοθέτηση ανοιχτών προτύπων εγγράφων σε όλες τις κυβερνητικές υπηρεσίες
- Ο έλεγχος του εγκατεστημένου λογισμικού σε όλους τους δημόσιους φορείς ώστε να αναβαθμιστεί κάθε λογισμικό που διαθέτει άδεια χρήσης, να διαγραφεί όποιο λειτουργεί χωρίς νόμιμη άδεια και να αντικατασταθεί με διαθέσιμο ελεύθερο και ανοιχτό λογισμικό παρόμοιας λειτουργικότητας
- Η παροχή οικονομικών κινήτρων ώστε η εξοικονόμηση πόρων που επιτυγχάνεται με τη χρήση ελεύθερου και ανοιχτού λογισμικού να επιβραβεύεται με επιπλέον πόρους που θα αξιοποιούνται από τους φορείς
- Η πρόσβαση του κοινού στα πάσης φύσης αποθηκευμένα δημόσια δεδομένα μη προσωπικής φύσης, για αξιοποίηση και εμπλουτισμό
- Η δημιουργία ενός οργάνου επίβλεψης της ψηφιακής υποδομής σε όλο το εύρος της διοίκησης, το οποίο θα θέσει προδιαγραφές για τη χρήση του ψηφιακού λογισμικού, τους διαγωνισμούς κτήσης του και την ασφαλή χρήση του

Κατόπιν αυτών, ερωτώνται οι κ.κ. Υπουργοί:

- Σε ποιες ενέργειες θα προβούν ώστε οι εποπτευόμενοι φορείς (υπηρεσίες, ΝΠΔΔ, ΟΤΑ) να χρησιμοποιούν λογισμικό ασφαλές, ενημερωμένο και με εν ισχύ άδεια χρήσης ή εναλλακτικά λογισμικό ελεύθερου και ανοιχτού κώδικα;
- Σε ποιες ενέργειες θα προβούν προκειμένου να εξασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβαση των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα σε διαγωνισμούς προμήθειας ή υποστήριξης λογισμικού, δίχως τεχνητά εμπόδια που προκύπτουν από την προτίμηση ήδη εγκατεστημένου κλειστού λογισμικού, ούτως ώστε να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας υψηλής εξειδίκευσης, οι οποίες

- μάλιστα καταλαμβάνονται, κατά τεκμήριο, από νέους επιστήμονες
- Σε ποιες ενέργειες θα προβούν ώστε τα μη προσωπικής φύσης δεδομένα που ανήκουν στη δημόσια σφαίρα να ανοίξουν προς χρήση από τους πραγματικούς ιδιοκτήτες τους, δηλαδή το κοινό;

Οι ερωτώντες Βουλευτές

Ξυδάκης Νικόλαος

Ακριώτης Γεώργιος

Αναγνωστοπούλου Αθανασία (Σία)

Αντωνίου Χρήστος

Αυλωνίτου Ελένη

Βάκη Φωτεινή

Βράντζα Παναγιώτα

**Γεωργοπούλου – Σαλτάρη Ευσταθία
(Έφη)**

Γιαννακίδης Ευστάθιος

Εμμανουηλίδης Δημήτριος

Ζεϊμπέκ Χουσεϊν

Ηγουμενίδης Νικόλαος

Θελερίτη Μαρία

Θεωνάς Ιωάννης

Καρακώστα Ευαγγελία (Εύη)

Καστόρης Αστέριος

Καφαντάρη Χαρά

Μιχελογιαννάκης Ιωάννης

Μορφίδης Κωνσταντίνος

**Μπαλτάς Αριστείδης - Νικόλαος –
Δημήτριος**

Ντζιμάνης Γεώργιος

Πάλλης Γεώργιος

Πάντζας Γεώργιος

Παπαδόπουλος Α. Νικόλαος

Παυλίδης Κωνσταντίνος

Ρίζος Δημήτριος

Σκούφα Ελισσάβητ (Μπέτυ)

Σπαρτινός Κωνσταντίνος

Συρίγος Αντώνιος

Σταμπουλή Αφροδίτη